

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת דברים תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתק"ל

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

וכמבואר ברש"י (עבודה זרה שם) 'דמשנכנסו אויבים להיכל יצאו כליו לחולין ע"ש. אך על זה שחיללו את קדושתה עדיין לא גזרו עליה תענית, דזה מעוות שיוכלו עדיין לתקון, וכמו בימי חשמונאים שבאו בה פריצים וחללה, וכאשר נתגברו על האויבים, שוב חינוכו וקידשו הכל כמו מעיקרא. ועיקר התענית הוא על 'שריפת' בית אלקינו, שזהו כבר מעוות שאי אפשר לתקן. ולכן הגם ששרפו ביום תשיעי מקדש שיצא כבר לחולין, אף על פי כן קשה עלינו שריפתה, שלא יוכלו לקדשה עוד להלאה. ולכן שפיר סבירא ליה לרבי יוחנן דכיון שרובו נשרף ביום העשירי, ומה שהציתו ביום תשיעי עדיין היו יכולים לתקן, על כן יותר היה להם לקובעו על יום העשירי שבו נשרף רובו של היכל.

*

ונראה לבאר באופן אחר, בהקדם מה שאנו אומרים (בתפלת נחם) כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, והיא פליאה לומר כן לרמוז באצבע כי אתה ה' באש הצתה, אם כי הכל מושגח מאת ה', ובלי גזירת ה' לא היו יכולים האויבים לשרפה, והוי אשור שבט אפי (ישעיה י-ה), אבל לאיזה צורך יש לנו להדגיש בתפלתנו אשר אתה ה' דייקא באש הצתה.

ונראה על פי מה שכתוב ביערות דבש (דרוש ז') לפרש הכתוב (איכה א-יג) ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה. דאיתא בתוספות (חגיגה כו.) בשם מדרש תנחומא שהיה משה תמה על המזבח שבוער עליה אש כמה שנים, ואי אפשר שלא ישרף העץ. ואמר לו המקום, כך דרכי באש של מעלה, אש אוכלת אש, ואינו מכלה, כדכתיב (שמות ג-ב) והסנה בוער באש והסנה אינו אוכל ע"כ. ואם כן יש לאש של מעלה שני מדות, חדא שאינו מכלה, שהאש שולט ושוורף בחפץ ומכל מקום תשאר החפץ ההוא שלימה. ועוד גם זאת, שכאשר פוגע באש של הדיוט, האש של מעלה אוכל אותה, ולא נשאר ממנה כלום, כי הוא אש אוכלת אש.

וכאשר בא צר ואויב לשרוף בית ה', חשב ה' מחשבות לבל יכלהו האש כי אם יהיה נטבע ונגנו בארץ, מה עשה הקב"ה שלח אש ממרום, ואש אוכלת אש, ואכלה

בגמרא (מגילה ה:) בקש רבי לעקור תשעה באב, ולא הודו לו. אמר לפניו רבי אבא בר זבדא, רבי, לא כך היה מעשה, אלא תשעה באב שחל להיות בשבת הוה, ודחינהו לאחר השבת, ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה, ולא הודו חכמים ע"כ. ויש להבין דלכאורה דברי רבי מסתברים, כיון דהיום גורם התענית, שבו נשרף בית אלקינו, והרי מצינו (ברכות כו.) עבר יומו בטל קרבנו [ואינו מקריבו ביום אחר אם זמנו קבוע, כגון תמידין ומוספין של כל יום ויום], ואם כן בתשעה באב שחל בשבת למה לא נדחה התענית לגמרי, הא עבר יומו.

ונראה דאיתא בגמרא (תענית כט.) בשעה נכנסו נכרים להיכל, אכלו וקלקלו בו שביעי שמיני, ותשיעי סמוך לחשכה הציתו בו את האור, והיה דולק והולך כל היום כולו, שנאמר (ירמיה ו-ה) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. והיינו דאמר רבי יוחנן, אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף. ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא ע"כ. ואם כן שריפת בית אלקינו היתה יומיים, הן בתשעה והן בעשרה, ושניהם זמנם, אלא דאי אפשר לקבוע תענית שני ימים, דאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה, ובחרו להקדים ביום ט', דאתחלתא דפורענותא הוה. אבל אם משום סיבה נדחה יום ט', עדיין זמנו הוא גם ביום העשירי, ועל כן שפיר קבעו כשחל בשבת שיתענו בעשירי.

והנה בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן לג) כתב לבאר בטעם שקבועהו מתחלה בתשיעי, אף דרובו של היכל נשרפה בעשירי, דאנן סבירא לן באו בה פריצים וחללהו (יחזקאל ז-ב), וכדאיתא בגמרא (עבודה זרה נב.), נמצא כששלטו בו זרים בתשיעי והציתו בו האש, מיד יצא לחולין, נמצא בעשירי נשרף בית חול, על כן לא קבעוהו בעשירי ע"כ. אך לפי זה צריך ביאור טעמא דרבי יוחנן, וכי לא סבירא ליה הא ובאו בה פריצים וחללהו, הא רבי יוחנן עצמו קאמר כן (נדריים סב.). ועוד דאם כן למה אמרו בגמרא טעם אחרינא, דאתחלתא דפורענותא עדיפא ע"כ.

ועל כרחק צריך לומר דהא שבאו בה פריצים וחללהו, כבר היתה בו' באב שנכנסו האויבים וקלקלו בה,

אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל כדי שיהיה זכותם עומדת לנו ולזרענו עד עולם ע"כ.

ואם כן בזמן שבית המקדש היה קיים, ביום מועד היו משולבים יחד למטה, בית המקדש של מטה עם בית המקדש של מעלה. וכמו כן בעת החורבן עלה מקדש של מטה למעלה, והרי הם גם כן משולבים יחד. אלא שמתחלה היו משולבים למטה, וכעת הם משולבים למעלה. וזהו שאמר הכתוב, קול נתנו, ומזה הקול, בבית ה' כיום מועד, מה שנעשה בבית ה', הוא כמו שהיה נעשה תמיד ביום מועד, שנשתלבו ב' המקדשות ביחד, כן נעשה כעת בחורבנו, ולא השחית ה' את ביתו, אלא סילקו מן העולם עד עת קץ.

*

והנה בעבודת ישראל (פ' מסעי) כתב בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע לפרש, ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל בשבת, שרצה לעקור צרת תשעה באב כלל ועיקר, לגלות הקץ, על ידי שחל בשבת יום הקדוש, דהואיל ואידיחי ידחה לגמרי, ולא הודו לו חכמים, כי אין לדחוק הקץ ע"כ. ולפי זה אתי שפיר מה שאמרו בתחלה, שביקש לעקור תשעה באב לגמרי, ושוב ביאר דעל ידי שחל בשבת קודש ביקש לעקרו לגמרי.

ובביאור הדברים נראה, על פי מה שכתוב ביערות דבש (ח"ב דרוש ג) בטעם מה שבדברות הראשונות נאמר (שמות כ"א) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', ובאחרונות נאמר (דברים ה-טו) כי עבד היית וגו', כי שבת מגין עלינו מאומות העולם, כי שום אומה לא ינוחו בשבת, וזהו המתנה שנתן ה' לנו שאומות העולם לא ישביתו בו, למען שזכות שבת יגין עלינו. והנה לפי טעם כי ששת ימים וגו', אף האומות בכלל שמירה, אבל לטעם כי עבד היית במצרים, זה לא שייך באומות, ולכך בדברות הראשונות קודם שחטאו היה חירות משיעבוד מלכיות, אין קפידא אם גם האומות ישמרו שבת, כי אין צריך להגנה, לכך כתיב כי ששת ימים וגו', אבל בדברות אחרונות אחר שחטאו ונגזר עליהם גלות, ראה הקב"ה ליתן להם לבד השבת ולא ישבתו בו זרים, לכך כתיב כי עבד היית וגו', דזה ליתא באומות ע"כ.

ובישמח משה (פ' ויקהל) הוסיף לבאר הטעם שהשבת הוא הגנה מהאומות, דהנה היה ראוי להיות חירות משיעבוד מלכיות מעת מתן תורה (עירובין נד.), רק דעל ידי אותו עון סרך עבודה זרה נתקלקל. והנה כבר אמרו רז"ל (שבת קיח:) כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עבד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ואם כן לפי זה כששומרין ישראל שבת כהלכה וכראוי, אם כן לא יחשב להם אותו עון שנפקד על כל דור, כאמור (שמות לב-לד) וביום פקדי, אם כן היה ראוי להיות חירות משיעבוד מלכיות וכו' ע"ש.

ואם כן בשמירת שבת כראוי, אנו זוכין להיות חירות משיעבוד מלכיות, שזהו תוכן ענין הגלות בין האומות, ובכח קדושת השבת שאיתרמי בתשעה באב, רצה לעקרו לגמרי. כן יתן ה' שיתהפכו הימים לששון ולשמחה בביאת דוד בב"א.

חום אש ארצי, ולא נשאר רק אש של מעלה שאינה מכלה, ולא שלט אש במקדש ונטבע בתחתיות ארץ. וזהו מאמר המקונן, ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה, והיינו כי על ידי כן ירד בית המקדש לתחתיות ארץ, ולא נשרף על ידי האש שהאויבים הציטו בו, מפני ששלח אש ממרום, שהוא אש אוכלת אש ואינה מכלה ע"כ. (ועיין בזה באבל משה על איכה לבעל ישמח משה (איכה א-ג, ב-ח).

והנה מזה ראייה שעתיד ה' להחזיר את שכינתו לציון, דאם לא כן, לאיזה צורך עשה ניסא למגנא שישאר הבית על מכוננו, והוריד אש מן השמים לכלות את האש של מטה, ועל כרחק כי יבוא עוד יום שיכונן את ביתו כבתחלה על מכוננו. וזהו שאנו אומרים 'כי אתה ה' באש הצתה', שבעת שבאו בה האויבים ושרפוה, הוריד ה' אש מן השמים והצית אותה בציון, והוא לטובה, שתהא אש אוכלת אש של מטה ולא תכלה, ומזה אנו בטוחים כי 'באש אתה עתיד לבנותה' בבוא זמן גאולתינו.

ולפי זה האש שהיה בוער בתשיעי, היה אש של מטה שהציטו בו האויבים שהתחיל לכלות את בית ה', אבל האש שהיה בוער אחר זה עד תום יום העשירי היה כבר אש של מעלה שאינו מכלה, והסנה איננו אוכל, ואש זה היה מחזק את המקדש שלא יתכלה. ואם כן שפיר אין לקבוע תענית אלא על יום התשיעי שבו באו האויבים והציטו אש בציון, אבל לשעה קלה אחר זה כבר ירד אש מן השמים, וזה לא כילה את בית ה', אלא אש אוכלת אש של מטה, והיה רק נראה לראות העין שרובו של היכל נשרפה בו, ובאמת האש לא השחית כלל, אלא טבעו בארץ שעריה, ונשאר הכל שלם.

*

ובזה היה נראה לפרש הכתוב (איכה ב-ז) קול נתנו בבית ה' כיום מועד, כי יתכן לומר שהגם שלפי שעה נטבע הבית המקדש למטה, מכל מקום אחר זה העלה אותה ה' לירושלים של מעלה, וחבר אותה יחדיו עם הבית המקדש של מעלה שמקומה ברקיע זבול, ובו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול מקריב עליו קרבן (חגיגה יב:), ומעת החורבן עלה בית המקדש שלמטה למעלה, וממשיכין להקריב בה הקרבנות כימי קדם. ולעת הגאולה ירד בנוי ומשוכלל מן השמים (רש"י ראש השנה ל).

והנה מבואר בקב הישר (פרק פ"ו) כי ענין עליית הרגל לראות פני ה' בבית המקדש, הוא גם כן למעלה בעולם הבא, וזה לשונו, דע כי אחת מעשרה ניסים שהיו במקדש הוא, שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג' פעמים בשנה, בחג המצות, ובחג השבועות, ובחג הסוכות, והיו עומדים צפופים ומשתחוים רוחים (אבות ה-ה), וזה היה נגד הטבע. והענין כך, כי כל רגל ורגל היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם כל נשמות הצדיקים, והמקדש של מטה היה מסתלק, והיה הבית המקדש של מעלה יורד למטה, ומקדש של מעלה הוא רוחני, ולכן היה יכול לקבל כל כלל ישראל. ולכן עכשיו שחרב הבית בעונינו צריכין אנו להזכיר נשמות

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' אברהם יעקב בראדי הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונ בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' אפרים קאהאן הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונ בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונ בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' ישעי' שלום באדאנסקי הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונ בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' דוד מענצנע הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונ בתגלחת בנו למול טוב
--	---	--	---	--